

Я.В. МЕЛЕНІВСЬКА, здобувач, Університет економіки та права
«КРОК», Київ

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ УПРАВЛІННЯ ЦІННОСТЯМИ ПРОЕКТУ

Розглядається задача економічної оцінки ефективності проекту за параметром прибутковості, як складової збалансованої цінності, що створюється в результаті втілення проекту. Обґрунтовується доцільність розширення існуючих методик оцінки з врахуванням ризику.

Ключові слова: цінність проекту, збалансована цінність, методи оцінки інвестицій.

Вступ. Розробка та впровадження проектів в умовах невизначеності та значних рівнів ризиків – сучасні українські реалії. Отже, врахування ризиків при оцінці проектів є не просто можливістю, а стає необхідністю.

Методологія американського РМВок, що тривалий час превалювала на проектному ринку все більше починає доповнюватися, а часто їй протиставляються методології інших країн.

Беручи курс на Р2М ми знаходимо нові стандарти в оцінці результатів проекту: одна з головних – це створення специфічних цінностей. Актуальнішими стають питання оцінки структури збалансованої цінності та однієї з її основних складових – прибутковості проекту.

Аналіз основних досягнень і літератури. Поняття «цінність» проекту пройшло певну еволюцію. Найчастіше її ототожнюють з економічними вигодами проекту. З точки зору проектного підходу це поняття частіше сприймається як різниця між прибутками та витратами проекту. Але поняття «цінності» насправді є більш широким.

В працях Батенко Л.С. ми зустрічаємо таке поняття цінності: «Цінність - це позитивні зміни, які настають внаслідок реалізації проекту та відповідають очікуванням його стейкхолдерів» [3]. При цьому позитивні зміни характеризують результат проекту, що досягнуто у встановлені терміни і в рамках узгодженого бюджету (тобто, належне виконання проекту). Отже, запланований результат, отриманий з порушенням строків чи перевищенням витрат, буде означати меншу цінність, ніж без таких порушень.

Далі уточнюємо риси позитивних змін як результату проекту. Для цього необхідно формалізувати очікування всіх стейкхолдерів проекту. Основними зацікавленими особами в проекті є: замовник, куратор (спонсор), споживач, менеджер проекту, члени проектної команди, керівник офісу управління

проектами, інвестори, кредитори, постачальники, підрядники, державні органи, суспільство.

Мета дослідження. Метою даної статті є уточнення поняття «цінності» та її специфічних ознак, а також аналіз інструментарію оцінки одного з найважливіших параметрів цінності інвестиційних проектів – прибутковості з урахуванням ризиків проекту.

Матеріали досліджень. Характерними проявами цінності Ярошенко Ф.О.[1] вважає:

- цінність активів організації;
- інтелектуальна цінність і цінність інновації;
- цінність для власників;
- цінність як балансування інтересів зацікавлених сторін;
- цінність як синергія для майбутньої вигідної співпраці або нової моделі крос - індустріального бізнесу;

- нова соціальна цінність для суспільства.

Для приватного сектору цінності можуть формувати і такі результати:

- інновації;
- прибутковість компанії;
- зростання, стабільність і надійність організації.

Цінність проектів у суспільному секторі проявляється через реалізацію соціальних пільг, суспільну безпеку, впорядкування території, соціальну привабливість, охорону навколишнього середовища тощо.

В межах формалізації очікувань стейкхолдерів обов'язки менеджера проекту полягають в наступному[3]:

Менеджер проекту має з'ясувати цілі замовника, потреби і вимоги споживача, узгодити і зафіксувати їх як очікувані результати проекту у відповідних документах.

Менеджер проекту повинен забезпечити формалізацію цінностей для решти стейкхолдерів.

Менеджер проекту зобов'язаний управляти очікуваннями стейкхолдерів проекту на всіх стадіях його реалізації.

Досягнення цінності проекту чітко визначене лише в японській методології P2M, в той час як в американському керівництві РМВоК немає явно визначеної області знань, пов'язаною з цінністю.

Так, у РМВоК виділяються дев'ять областей знань [2]: управління змістом (обсягами), затратами, часом, якістю, проектною інтеграцією, людськими ресурсами, комунікаціями, контрактами/постачанням, ризиками.

А в P2M [1] окрім визначення цінності проектів виділені дві умови, що гарантують створення цінності проекту:

- практична здатність проектного менеджера виконати проект відповідно до плану;

- знаходження способу гармонізувати цінність проекту для всіх зацікавлених сторін через властивості продукту проекту.

В Р2М окреслені наступні області проектного управління: управління стратегією проекту, управління фінансами проекту, управління системами проекту, управління організацією проекту, управління ресурсами проекту, управління ризиками проекту, управління інформаційними технологіями, управління взаємовідносинами в проекті, управління цінністю, управління комунікаціями в проекті.

Результати досліджень. Склад збалансованої цінності за Р2М представлений в таблиці.

Таблиця – Склад збалансованої цінності проекту

Показник	Склад
Збалансована цінність	Прийнятність
	Ефективність
	Вимірюваність
	Додана цінність
	Прибутковість
	Екологія
	Етика

Розшифруємо більш детально кожен складову. Так, параметр прийнятності визначається прийнятністю для нації; ефективність визначається досягненням місії і цілей програми; вимірюваність визначає майбутні результати стейкхолдерів; додана цінність є створенням доданої цінності як результату проекту; прибутковість окреслюється зростанням цінності корпорації в цілому; екологічний параметр - це забезпечення збереження навколишнього середовища; етика узагальнює корпоративну та професійну культуру.

Типовими методами і індикаторами, які використовуються для оцінки цінності проекту за параметром прибутковості згідно стандартів Р2М, є: - CBA (Cost Benefits Analysis - Аналіз вигод і витрат), CF (Cash Flow - Грошовий потік), NPV (Net Present Value – Чиста теперішня вартість) і IRR (Internal Return Rate - Внутрішня ставка доходності).

Вищезазнані методи є універсальними для оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів в різних методиках формалізації бізнес-планів, наприклад, в стандартах UNIDO [4].

Висвітливо питання оцінки ризиків інвестиційних проектів в цій методиці. Окремого розділу в UNIDO, який стосується визначення та оцінки ризиків немає; єдине посилання – це проведення фінансових оцінок в умовах невизначеності. В цій площині проводиться аналіз чутливості показників економічної ефективності проекту при зміні суттєвих факторів. До цих факторів найчастіше відносять такі, що можуть об'єднані в три групи: ціна та обсяг виробництва та збуту, витрати на виробництво (структура собівартості), інвестиційні витрати.

Також методика UNIDO містить посилання на коректування норми дисконту для оцінки на розмір премії за ризик.

Ще один метод, який доволі широко теоретично розроблений – метод достовірних еквівалентів. Метод полягає в експертному коригуванні грошових потоків залежно від оцінки рівня ризиків. Після коригування грошових потоків проводиться розрахунок звичайних показників ефективності проекту, за якими й приймається остаточне рішення. Недолік методу полягає в тому, що немає обґрунтованих методів розрахунку безризикових еквівалентів. Це ускладнюється також і тим фактом, що безризикові еквіваленти мають відображати вибір інвесторів проекту, а не аналітиків, які проводять оцінку проекту.

Узагальнюючи вищевикладене, є суттєвим зазначити, що за результатами проведених досліджень постає питання розробки моделей, які будуть враховувати питання оцінки ризиків при оцінці економічної ефективності специфічних цінностей проекту.

Висновки. Сучасна вітчизняна практика управління проектами все більше набуває рис, притаманних японським стандартам P2M. Проекти розглядаються в площині створення цінностей в межах обумовленої місії. Одним з параметрів збалансованої цінності проекту є прибутковість, яка оцінюється за допомогою методів економічної ефективності інвестиційних проектів.

При цьому методологія UNIDO, яка рекомендує рід методів для оцінки прибутковості, не містить прямих рекомендацій щодо врахування ризиків при застосуванні методів оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів.

Нагальним постає питання необхідності розробки моделі оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів з врахуванням ризиків, особливо в умовах застосування новітніх стандартів управління проектами P2M.

Список літератури: 1. Керівництво з управління інноваційними проектами і програмами організацій: Монографія. // Переклад на українську мову під редакцією проф. *Ярошенка Ф.О.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edu.minfin.gov.ua/P2M/Pages/Codex.aspx>. 2. Руководство к своду знаний по управлению проектами (Руководство PMBoK). Четвертое издание. – Атланта: PMI Book Service Center, 2008. – 496 с. 3. *Батенко Л.П.* Цінність проекту з

позицій різних зацікавлених сторін. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2340> 4. Меленевская Я.В. Обзор современных методик оценки экономической эффективности инвестиционных проектов/ Меленевская Я.В. // Збірник матеріалів дев'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Управління проектами: стан та перспективи». – Миколаїв : НУК, 2013. – 348 с.

Надійшла до редколегії 03.12.2013

УДК 005.334: 330.322.54

Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів крізь призму управління цінностями проекту / Я. В. Меленівська // Вісник НТУ «ХПІ». Серія : Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами. – Х. : НТУ «ХПІ», 2014. – № 3 (1046). – С. 106-110. – Бібліогр. : 4 назв.

Рассматривается задача экономической оценки эффективности проекта по параметру прибыльности, как составной части сбалансированной ценности, которая создается в результате осуществления проекта. Обосновывается целесообразность расширения существующих методик оценки с учетом риска.

Ключевые слова: ценность проекта, сбалансированная ценность, методы оценки инвестиций.

There have been observed the question of economic evaluation of project effectiveness on profitability domain as the part of balanced value which is generated due to project implementation. Also has outlined the appropriateness of development of present estimation methods with evaluation of risk.

Keywords: project value, balanced value, investment estimation methods.

УДК 005.33:005.42

Д. З. БЕРУЛАВА, аспірант Київського національного університету
будівництва і архітектури

КОГЕРЕНТНА ІНТЕГРАЦІЯ ПІДСИСТЕМ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНОЮ ПРОГРАМОЮ РОЗВИТКУ МІСТА

Розглядається наукова задача розробки і реалізації ефективної стратегічної програми розвитку сучасного міста. Пропонується модель когерентної інтеграції підсистем управління програмою на етапах її розробки і реалізації. Виділені елементи підсистем, які повинні бути синхронізовані для когерентної інтеграції. Зроблено висновок щодо ефективності такого підходу, окреслені напрямки його розвитку.

Ключові слова: стратегічна програма розвитку міста, управління проектами і програмами, когерентна інтеграція.

Вступ. Сучасне велике місто є одним із серйозних споживачів досягнень науки і практики управління проектами і програмами. Умови все більшої інформатизації усіх сфер життя, поява нових технологій диктують для

© Д. З. Берулава, 2014